
Térey János

A HALOTTAIVAL BESZÉLGET

RÉSZLETEK A *KÁLI HOLTAK* CÍMŰ REGÉNYBŐL

MA NÉZEM A *WOYZECKET*. Majdnem robogóval indultam, ám délután egy interjú közben lecsúszott két sör, és nem akarok kockáztatni. Metróval megyek, muszáj sietnem. A Deák tér felől vágok át azokon a közökön és síkátorokon, amelyeknek kisfiúként sokáig nem bírtam megjegyezni a nevét. Séta közben egy nő kerül elé. Ismerős érzés: megyek valahová az üres utcán, és egy nő siet előttem. Még hozzá mutatós kontúrú nő. Most is ez történik. Késő huszoneves, de úgy dobálja a seggét, mint egy ruganyos tizenéves. Filigrán, fekete-fehér hátizsákján olyan sűrű, geometrikus minta, mintha egy férfinyakkendő inspirálta volna a tervezőt. Headsettel a kötött sapkája alatt mintha magában beszélne, vagy egy dalszöveget ismételné.

Ahogy nyúlik a séta és telik az idő, úgy rövidül a kettőnk közötti távolság. Érzékeli közelségemet. Ideges hátrapillantásából látom: azt hiszi, őt követem, azért szaporázom úgy a lépteimet. Jól öltözött vagyok ugyan, karcúsított télikabát, színes sál, de ebben a kihalt mellékutcában semmi sem garancia semmire. Ilyenkor legalább négy dolgot tehetek: vagy mesterségesen lelassítom, vagy mesterségesen fölgyorsítom a lépteimet. Vagy tapintatosan megálllok. Esetleg irányt változtatok; persze, én sem szeretnék elkészni. Amikor megelőzöm, és futó pillantást vetek rá, látnom kell, hogy a nő idegessége tetőponton van, félrepillant, aztán a földre bámul, de valójában egyedül rám figyel. Iszonyú sok mostanában a zaklatás, és nem lehet mindent a bevándorlókra kenni.

Nem olyanvalaki, akit névről is ismerek? Barátnőm biztosan nem. Futó kapcsolatam sem. Régi rajongóm? Régebben ő volt az egyik vezérlájkolóm, valamilyen Vanda vagy Vivien, Lilla vagy Lili? Talán az arca is onnan ismerős, a saját oldalamról. De utóbb megtagadott és törölt. Köszönök. Na, mi van, kicsi lány, Czinka Panna, vagy hogy is hívnak?

Majdnem anélkül fordul el tőlem, hogy viszonzná. Végül elhangzik egy kurta, halk helló. Állunk hülyén. Kicsit kínos. Ha kedvelt, ebből ítélve visszavonta még a kedvelését is. Megsértődött valamelyik alakításomon? Ő is

a *Káli holtak* miatt diszkriminál? Nem, őt már jóval a *Káli* előtt magamra haragíthattam. Mégis lefeküdtünk volna egymással? Nem ő az a lány, akitől vagy öt éve se szó, se beszéd léptem le hajnalban, és aztán egy e-mail nem sok, annyi sem? És még a telefont sem vettem föl. Olyan fájdalmasan ismerősnek tűnt, ami következhetett volna. Orrbavalót visel, nadrágja mindkét térdben kihalva. Önmagában egyik sem kizáró oka a folytatásnak. Őt mégsem ismerem, jövök rá. Még soha *az életben* nem láttam. Mindketten megnyugszunk, nem ismerjük egymást, és ha akarnánk is, késő.

Előadás előtt szeretnék benézni a büfébe, de miért is kellene jelmezben kávézni látnom a többiekkel, ha ma nem játszom? Aztán mégis ott találok magam.

„Mi van, ma nézed?”, köszön rám Ócsai.

„Végre, ma”, feszítek büszkén.

„*Kizsigereli a témát*”, olvasom a büfében a *Magyar Idők* mai szalagcímét, interjú Boromboviccsal és Növényivel a *Káli holtak* sorozat kapcsán. Nem, ezt már végigfutni sem bírom, eltökélt önkínzás lenne. Ezekkel végeztem.

Belép Zsávoly, kurta szia. Vissza az újságomba. Ásítok.

A tizenhatodik lesz a befejező epizód. Októberben adásba ment négy, és azóta minden hónapban újabb négy. Mennyi van még hátra? Talán kettő. Mennyit láttam? Talán négyet az egészből.

Szédülök, remeg a kezem. Fölborítok egy poharat, félig a telefonomra ömlik a tartalma. Működőképes maradt, de azért: ejnye. Mi van?

Az van, hogy nem kéne itt lennem. A büfében biztosan nem. Átmegyek a nézőtérre, sokan néznek. A *Woyzeck* alig több, mint egy óra. Intenzív. Összegzem magamban, hány *Woyzeck*-et láttam eddig, és milyeneket. Legalább nyolcat láttam, ebből öt egyetemi vizsga volt. Láttam kosztümöset pitykés zubbonyal. Láttam két-három Gotham city-víziót fémmel és földdel, plusz fakeretbe szórt szurokkal. Láttam nyers és brutális *Woyzeck*-kulisszát malterkeverővel, meztelenül küzdő színészekkel. Láttam néhány, számomra elég semmitmondó fa- és fémrácsos építményt, nyílásokkal áttört falakat, amelyek egyaránt lehetnek lepusztult gyárak, kórházak vagy elmeegógyintézetek. Mindenesetre megállapíthatjuk, hogy a rideg ipari környezet került túlsúlyba, mobil elemekkel, teszem azt, beépített fali csúszkával és otromba műtőlámpával. Majdnem mindenki végigmuzsikálja, mintha senki sem bízna eléggé ennek a harmincöt oldalnak az elemi erejében. Ráadásul ezt rendezik derűre-borúra, a legtöbb ifjú epigonszerűséget rendez, valakit koppint, ha akarja, ha nem. Sístergő géniuszok első tűzpróbája. Ma-

napság annyi a *Woyzeck*, hogy minden vadonatúj *Woyzeck* egy régi *Woyzeck* visszfénye csupán.

De nem láttam még ilyen jót Ócsaitól, akivel kapcsolatban mindig voltak fönntartásaim. Szerintem általában biztonsági játékot játszik. (Ahogy a Káliban mondják, olyan ez, mint borászként a rozéra szakosodni: nagyot nem hibázhatsz.) Ez a mostani előadás kócosabb, rizikósabb, személyesebb, amennyiben az öregedéstről is szól (a vénséges vénnek beállított ezreddobos, akit egy húszéves fiú játszik álszakállban a koncepció szerint, és aki *en passant* mégiscsak meglövi Marie-t, mintha Ócsai helytartója volna az előadásban).

Egyetemistákra bízva a két főszerep. A fiú nagydarab, a kislány jó. Imola benne a szomszédasszony. Mennyire szívesen lettem volna ebben az előadásban kikiáltó vagy akár ez a matuzsálem dobos! Én alapítottam volna ezreddobos-tenyészetet. De mit tudtam én előre, milyen lesz. És a szereposztásba hogyan is lett volna beleszólásom. Hiszen ők éppen azt akarták, hogy a *Haramiákkal* járjak jól a nagyszínpadon. A díszlet minimál, Osztrák–Magyar Monarchia-beli laktanya. Körlet, fekete–sárga csíkos sorompóval. A zene egy szál zongora és cselló, de a kíséret el van dugva a kulisszák mögé. Nemcsak végigzenélik, hanem a színészek is végigmozogják, olykor széki legényesre emlékeztető padlódöngöléssel és csizmacsapkodással. A cselló témája a háttérből tényleg nyers és kegyetlen (Luca, tudom, hogy te vagy az a paraván mögött!), és mintha valami atavisztikus népdal ihlette volna, úgy tűnik nekem.

Létezik rendező, akit nem foglalkoztat, hogyan, milyen gesztusokkal fejezünk ki valamit, mert egyszerűen gondolatokat koreografál. Ócsai tipikusan ilyen a józsefvárosi rendezéseiben, de nálunk, a *Woyzeck*ben is. Rájuk van bízva, milyen fintorral vagy mozdulattal, de a kért magatartást kell tükrözniük, és ők elég találékonyak, Imola arcjátékában különösen sok élvezetet találok.

Próbálom átengedni magamon ezt a *Woyzecket*, átszűröm, kóstolgom, de nem tudom befogadni. Meg kell majd néznem még egyszer. Tudom, hogy elég jó, ha nem is nagyon jó; de én magam sem vagyok nagyon jól. Nem köt le, nem tudok eléggé figyelni. Egyszer majdnem bele is alszom. Szégyennel határos, hogy pont az anyaszínházam kisebbik nézőterén. Nyilván akad majd tanúja, kollégák is nézték, mindig nézik, ma például – nem tudom, tényleg belealudtam.

Arra már tényleg csak legyintek, hogy itt is van egy láda, a borbélykést is abból veszi elő a zsidó árus. Mi szokott még lenni? Kút, pad, kád, koporsó, gardrób avagy koncertpódium, és még, és még?

Lucáék csak meghajolni jönnek elő, ő maga sötétkék nadrágkosztümben.

Itt van Ranolder Tyutyu.

„Igaz, hogy kiszálltál?”, tolja bele a képét az arcomba.

„Igaz.”

„Szóval cserbenhagysz minket.”

„Nem. Megtettem veletek egy teljes kört, és kész.”

„Áruló vagy. Annyira tudtam. Annyira tudtam, hogy ezt fogod csinálni, Alex.”

Legyintek, köszönés nélkül hagy ott.

Luca éjjel feljön hozzám, azt mondja, csak egy csókra, nem tud nálam aludni, ő is holtfáradt. Azért így is egymásnak esünk búcsúzóul, le sem vetkőzünk hozzá.

„Azt tudad, hogy kiszállok a *Káli holtakból*?”, mondom neki utána.

„Na, ne mondd.”

ELMÚLT JANUÁR közepe, ilyenkor már nem szokás boldog új évet kívánni. Eszter mégis csupa jót kíván nekem idénre, teljesen önzetlenül. Másodjára találkozunk elseje óta, és először alszik nálam a gyerek. Igaz, Eszter párszor elküldött a lányomért az óvodába, de olyankor néha még puszira sem futja, mindketten sietünk. Annyit tudok, Renátának több szökési kísérlete nem volt az óvodából, és az esetek felében már aludni is képes a többi gyerekekkel.

Méghogy őneki Aspergere volna!

A kanapé mellé bújjik.

„Apa, mesélsz még Kanócról?”

„Kislányom, hiszen már meséltem.”

„De még mesélj, mesélj, mesélj! Amikor a tyúkot...”

„Jó, utolsónak elmesélem, amikor Kanóc ellopta a tyúkot. Gyere.”

A karomban viszem a gyerekszobába.

„Jó, jó, jó”, sikkant örömeiben Reni, és huncutul a párnára hajtja a fejét.

Századjára mesélem. Szerencsére mindig máshogy, évről évre kacifántosabban.

„A nagymamám, a káli nagymamám egyik vasárnap reggel kitalálta, hogy tyúkot főz ebédre az unokáinak. Az unokahúgocskáimnak és nekem.

Elment a henteshez, hazahozta a legszebbik bontott csirkét. A hús ott ilatozott a konyhaasztalon. Nem volt fedő a tálon. Hogy, hogy nem, éppen arra sétált a mi lelkes fekete kandúrunk, Kanóc. Beleszimatolt a levegőbe. Hú és ha! Csupa izgalom! Étvágygerjesztő, pompás illatok! Mi lehet az? Csak nem friss és finom csirkehús? Az illat nagymamám nyitott ablakából áradt felé. Fogta magát, fölugrott a párkányra.”

„A fehérre meszelt fal már amúgy is maszatos volt a tappancsaitól”, vágja rá a sokszor hallott fordulatot Reni.

„Úgy van. Kanóc látta, a konyhában éppen nincs senki. Több se kellett neki. Beugrott a konyhába, éppen az asztal kellős közepére, és a csirke máris ott volt a fogai között. Ráharapott, nem eresztette volna a világ minden kincséért sem. Ekkor toppant be a konyhába a nagymamám, a te dédid. És mit kellett látnia? Hogy a fekete kandúr tele szájjal iszkol ki az ablakon. »Azonnal állj meg, te rusnyaság, te ronda, fekete ördög!«, visította, de hiába. Fölkapta a seprűt, a macska után vágta, nem talált. Kanóc már túl járt ungon és berken, túl járt bizony hetedhét határon is.”

„A dédi meg a nyomában”, folytatja helyettem Renáta nevetve.

„Úgy van, kicsikém, a dédi meg a nyomában. Amikor Kanóc átbújt a drótkerítésen, és megint biztonságban érezte magát, hozzálátott a lakomához. Nem volt igazán éhes, jól tartotta őt a nagymamám, jól tartottam én is, de hát, ugye, a szenvedély...”

„Apa, mi az a szenvedély?”

„Szenvedély az, amikor nem bírsz elengedni valamit, amit szeretsz. Kanóc nem volt szerelmes alkatú macska. Sokat udvarolt a szomszéd lánycicáknak, de ő a hasát szerette igazán. Ha falatozott, szólni sem lehetett hozzá, morgott, mint egy kis traktor. Most viszont annyi húst lopott, hogy muszáj volt megosztania a többi macskával, akik a szagra elősettenkedtek, odaszivárogtak a kert alól. Jöttek a saját testvérei, aztán jöttek a csinos lánymacskák, akiknek udvarolt Kanóc, végül az ellenfelei lopakodtak elő, a gonosz és féltékeny szomszéd kandúrok, akik marakodni szoktak Kanóccal. Látva, hogy Kanóc ma nem harcol a koncert, nem bántották, együtt kezdtek falni vele a húst és ropogtatni a csontot. Hát mi aznap nem ebédeltünk tyúkhúslevest.”

„Hanem?”

„Gyümölcsleves volt a menü, Renikém. Utána mindenki egy kicsit éhes maradt.”

„Nagyon. Kanóc egy egész hétig nem jöhetett haza enni. Ha megpróbálta, seprűvel kapott a fejére. A dédid megkért, úgyszólván nekem is lesben kellett állnom egy vízpisztollyal a kerítésnél, hogy visszariasszam. Pedig a dédi is tudta, hogy ő csak egy oktalan állat, aki azt teszi, amit a Jóisten kódozott belé. Megy a szagra.”

De ezt már csak magamnak mondom, Reni elaludt. Holnap mentünk volna anyámékhoz, de apám megint nincs jó bőrben, influenzás is ráadásul. Őket sem sokat láttam idén: egyetlenegyszer. Van itthon sör?

HÉTFŐN ELŐADÁS után sikerül elcsípnem a tévében a *Káli holtak* legvégét. De a legeslegvégét ám. Elvégre a saját életemben is a végpontja valaminek. Eszerint úgy kell véget érnie, hogy apám egyetlen árva megjegyzést sem fűzött hozzá soha, pedig közben ebédeltünk együtt vagy hétszer, és tudtam, hogy nézi. Anyámat csakis az érdekli, kijöttünk-e Líviával a forgatáson. Ja, és meg fogok-e halni a sorozat végén? Próbáltam sejtetni, hogy ezt megúszom, de a második évadban igen; és hogy azt a számomra utolsó részt a világért se nézze.

Nem egészen úgy fest a képernyőn az első évad záróképe, mint ahogyan elképzeltem. Sokkal démonibb, talán az alkonyfény miatt. A Haláphegy kráterudvarára állított óriáskerék, a kabinjaiban boldogan körbeforgó párokkal. Nyilván az első rész mozdulatlan malomkerekének pandanja. Elképesztő az a lefejezett és kibelezett vulkán a csipkézett kontúrjával s azzal a karéj alakban hajló bányaudvarral, ahonnét a bazaltot kitermelték. Itt hagyták ezt a csonka hegyet – mohóságuk világító nyomaként, a világ csúfjára. Elképesztő, hogy a falusiak éppen itt nyitnak vurstlit a mi szokásosan profán forgatókönyvünk szerint, céllövöldével, csíkos cirkuszi sátorral és fabódékkal.

És elképesztő, hogy ez a cinikus zene szólólt végtelenítve, megunhatatlanul:

*Just fuckin' hard
And stayin' wild*

Akkor mostanában valóban ez szól a rádióból? És vajon befutott-e vele az ominózus ajkai zenekar, amelyik ezt a nótát játssza? Rájuk keressék? Majd máskor.

„Borombovics nem akar mást, csak sikítófrászt hozni az emberre”, ezt a mondatot találok egy kommentben, bár nem ezt kerestem.

Pár hete ismerősnek jelölt a nagydarab, fekete lány a szilveszteri buliból. Annának hívják. Nem kapkodta el. Azóta „építőnek szánt” megjegyzései vannak a Hamlet-alkításomról, sőt Botond karakteréről is. Utóbbiakra már nem válaszolok. Elalvás előtt kilépek és lejövök mindenhol, minden gépemet kikapcsolom, áramtalanítok, üdv.

VÉGRE MEGOLDOTTAM valamit a *Haramiák*ban, amit eddig sehogyan sem sikerült. Nem sikerült a hitemet ábrázolni a sárkánybarlang-jelenetben. Annyi az egész lelemény, hogy Razmann fölemelt kardját lecsapom a magaméval; és ettől valahogy lendületbe jövök. Spontán jött, és ugyanolyan reveláció, mint a mikrofon a *Hamlet*-beli ereszcsonnájában.

„Mindig a *sold out* a legjobb *feedback*”, szokta mondani Móni, és bármennyire utálok az ilyen szöveget, a pénztár tényleg „szépen teljesít” (ettől a szövegtől hányok a legjobban, bár az ő ironikus ajakcsücsörítésével jobban hangzik). Egyrészt eltartanak minket a bérletesek, másrészt a színhagyományban úgy terjedt el, hogy a rendezés ugyan tévút, de azon belül érdekes tévedés. Közben Lívia egészen megszerette játszani. Ugyanolyan kialvatlanul, mint a premieren, nagyot robbant a harmadik előadáson. Akkorra készült el, ő ilyen.

Milyen gubancok adódtak eddig? Elmondom.

Január elején az egyik *Haramiák*-előadás alatt lezuhant egy lámpa, az első Amália–Feri jelenet alatt. Nem voltam a színpadon. Cserélhető lencsés, 575 wattos, hideg tükrös fényvető, közli Sulyok. Olyan erővel, hogy betörte a színpadi deszkapadlót, fölszakítva a láda oldalát is. Éppen üres volt. „WTF, a kibaszott részeges díszítők?”, dűnnyögte Brúnó. Az előadást félbe kellett szakítani. Egyébként jobban megy, mint tavaly, de a lelünk már sohasem lesz benne.

Láttam már kiégni lámpát előadás közben, finoman füstölgött is.

Régebben nem szerettem azonnal kilépni a színházból. Volt néhány alkalom, amikor interjúra vagy a tévébe kellett rohannom, s a nézőkkel együtt távoztam, ha nem is ugyanazon az ajtón át. Bele az utca nyers valóságába. És ez nagyon zavart. Korábban be kellett iktatnom egy zsilipet. Kellott valami levezetés, hűsítő átmenet. Mostanában azon kapom magam, hogy habozás nélkül lépek. Azonnal húzok el. Nem akarok Zsávollyal ücsörögni a halkuló morajban.

Most is rögtön indulok, mert megígértem, hogy beugrom anyámékhoz. Gluténmentes répatortát sütött, apám utolsó kedvencét. Kérdezi, ki tudok-e

jönni a fizetéséből. Hát a Füst Milán színházi fizetéséből nem egészen, felelem, de ha minden jól megy, még a héten utalják az utolsó részletet a *Káli holtakért*.

Még akar nekem mondani valami fontosat. Jó.

Apám fölemelkedik az ágyáról, hogy üdvözljön, de nem megy neki, azonnal csuklik is vissza. Nem tud egyedül járni, a vécére is támogatni kell. Csak egy ölelésre futja. Anyám kihív a konyhába.

„Alex, figyelj ide. Apád végstádiumban van. Nem bírja elrágni az ételt. Nem alszik, éjjel a halottaival beszélget.”

„Hé, álljunk meg, mi az, hogy a halottaival beszélget?!”

„Apuska, anyuska, jövök, ilyesmik.”

„Végstádiumbaaan van? És mi a helyzet a műtéttel?”

„Azt mondta az orvos, nincs értelme műteni. Tele van áttétekkel a mája. Legfőljből hónapjai lehetnek hátra, de az is lehet, hogy hetei, egyre kevesebb kínokkal.”

Készületlenül ér, ahhoz mindenképpen, hogy tudomásul vegyem.

Visszaülök apám ágya mellé. Arra kér, segítsék neki felülni. Semmi ereje. Hátulról karolom át, és megtámasztom a visszahanyatló hátát a nagypárnával. A szemében ott ül a Micsoda. Akarom látni. A sovány arcát, amit valaha kalácsképnek láttam. Semmi beletörődés, csupa rettegés. Önkéntelenül is visszahőkölök, mintha fertőző volna a haldoklása.

Anyámmal fájdalmas, rövid ölelés az ajtóban. Szinte ellök, ahogy kilépek.

Éjjel én megyek Lucához. Nem vagyok levert, mert képtelen vagyok átengedni magam annak, aminek pedig át kellene engednem. Sőt *illene*, ha ismernének ilyen szót az érzeteink. Nem tudok illemből érezni. Gyászt sem. Ehelyett ugyanolyan vad vágyat érzek, mint a legelső éjszakánkon. Hamar megszabadulunk a ruháktól. Hanyatt fekszem, és arra kérem, hogy nekem háttal üljön az arcomra, miközben hanyatt fekszem, hadd kóstoljam, szürcsöljem, faljam minden csöppjét. Olyan káprázatosan finom a fehér, szeplős bőre, annyira jólesik a nyelvemmel bebarangolnom. Ráadásul ehhez nekem kell az alávetettség képletes helyzete is, úgy látszik. Legalább is néha.

Ha Esztertől kértem ilyet, vagy még ilyenebbet, mindig megkérdezte: „Prostinak nézel?” „Nem, csak nagyon kívánlak.” „Na, menj a fenébe!” Lucával mindez néma – nem számítva a nyögéseit – és eksztatikus.

Luca nagy, kertes kockaházban lakik a Kamaraerdő mellett. Másfél szobát bérel egy nyugdíjas pártól.

Másnap, ébredés után élénk és ellenállhatatlan. Olyan fürge, mint egy pisztráng, ilyen mozgékony lány ő, jókedvűen vibrál. Végignézek a lemezpolcán. Ott pihen rajta Chelsea Wolfe-tól a *Pain is Beauty* és Zola Jesus-tól a *Taiga*, sőt Agnes Obeltől a *Citizen of Glass* is. Ez a line up így együtt olyan, mint derékig avarban gázolni. Nem is lehetnél ennél ősziesebb, angyalom.

Luca a vonósnégyes mellett tagja egy finom hálószoza-popzenekarnak is. Szóval nemcsak csellózni tud, de énekelni is, még hozzá nagyon vékonyan és bájosan. Hoppá, bejelentés!

„Alex, most figyelj!”

Belehallgatunk a demójukba. Minimál az egész. Rajta kívül csak egy billentyűs fiú meg egy gitáros lány játszik benne. Garázst sohasem láttak, komolyabb produceri kezelést még sohasem kaptak, és én ezt nagyon szeretem. Friss és nyers, mint az erdei áfonya. Az első szám megdöbbsent a játszótéren fölvert zörejeivel és visításaival. A második szám végére képes teljesen behúzni. Végig váratlan, ami a fiatalság sajátja. Olyan, mint a pszichedelikus pásztoridillen volnánk. Hol hárfá, hol cselló.

„Képzeld, holnapután Szentpétervárra megyünk”, mondom neki búcsúzóul.

„De jó neked!”

Nem leigázó a pillantása, hanem *lebilincselő*.

„Jönnél?”, simítok végig az arcán.

„Honnan szerezzek én vízumot holnaputánra? Ja, és játszom.”

Rég voltam ennyire lent.